

מלאכה, ומאחר שאינה אסורה מהתורה, אין צורך להתירה.

ולפיכך אמר רבא, שמדין תורה אין חילוק בין מקדש לגבולים, ובכל מקום תוקעים, בין כשחל ראש השנה בחול ובין כשחל בשבת.

אלא שחכמים תקנו, שכשחל ראש השנה בשבת, לא יתקעו בגבולים, כי מאחר שאין הכל בקיאים לתקוע, חששו **שמא** יטלנו זה שאינו בקי, וילך אצל הבקי ללמוד, **ויעבידו ארבע אמות ברשות הרבים**².³ [ומהטעם הזה אסרו קריאת מגילה ונטילת לולב בשבת].

ודווקא בגבולים [כלומר בכל מקום חוץ מהמקדש עצמו] גזרו, ולא במקדש, כי כלל בידינו, שאין איסורי שבות במקדש.

תקנת ריב"ז אחר חורבן בית שני

נתבאר, שבזמן שבית המקדש היה קיים, אם חל ראש השנה בשבת, היו תוקעים במקדש ולא במדינה. ומבואר במשנתנו, שאחר החורבן התקין רבן יוחנן בן זכאי, שיהיו תוקעים במקום שגלו לשם בי"ד [כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

וכך היה המעשה, שלאחר החורבן, כשגלתה סנהדרין ליבנה, ארע שחל ראש השנה בשבת, והיו בני כל הערים שסביבות יבנה מתכנסים ליבנה, לשמוע תקיעה משלוחי בי"ד, כפי שהיו רגילים בירושלים. והיו שם רבן יוחנן בן זכאי ובני בתירה שהיו גדולי הדור. אמר להם רבן יוחנן בן זכאי לבני בתירה, נתקע. אמרו לו, נדון, אם מקום זה הוא בכלל גזירה שלא לתקוע בגבולים. אמר להם, נתקע ואחר כך נדון. לאחר שתקעו, אמרו לו, נדון. אמר להם, כבר נשמעה קרן ביבנה, ואין משיבין לאחר מעשה, שגנאי הוא שנוציא לעז טועים על עצמינו.

¹ הא דלא נקט שמא יוציאנו מרשות היחיד לרשות הרבים, פירש בקונטרס בסוכה, משום דלא פסיקא, דאם הגביהו על מנת להצניעו, ונמלך והוציאו, פטור. וקשיא דגבי העברת ארבע אמות נמי לא מיחייב אלא אם כן הגביהו על מנת להעבירו ארבע אמות. ונראה דמרשות היחיד לרשות הרבים אית ליה הכי,א, וליכא למיגזר, אבל ברשות הרבים, זימנין דלאו אדעתיה, ומעביד ארבע אמות. [תוס'].

² ואם תאמר ומאי שנא מלולב, שהיה ניטל אפילו בגבולין בזמן שבית המקדש קיים, כדמשמע בלולב וערבה, שהיו מוליכין לולביהן לבית הכנסת. ויש לומר דשאני לולב, שאינו אלא טלטול בעלמא, הואיל ואשתרי במקדש, לא החמירו במדינה, אבל תקיעת שופר מעשה חכמה. [] ומיהו קשיא, דלאחר חורבן הבית הקילו טפי בשופר מבלולב, שתיקון רבן יוחנן בן זכאי שיהו תוקעין בכל מקום שיש בי"ד, אבל לולב לא אשתרי ... בשום מקום. (א) ויש לומר דשופר שהוא להעלות זכרוניהם של ישראל לאביהן שבשמים, לא רצו לבטל לגמרי, וכיון דתקון בחד בי"ד תקון בכל מקום שיש בי"ד, אף על פי שבזמן הבית לא היה אלא במקדש דוקא. (ב) ועוד יש לומר, דבדין הוא דלולב יהיה דוחה בגבולין יותר משופר, שבראש השנה לא היה ידוע קביעות החדש אלא בירושלים, אבל יום ראשון דלולב היה ידוע בגבולין. [תוס'].